

De Tafel van Wijsheid in een van de straalkapellen.

Kinderen lopen het labyrinth van Dafne Arlman.

REPORTAGE Bisdom presenteert Geloof in Geluk

Kathedraal als toonzaal

Een buitenechtelijk avontuurtje, een woedevlaag vol onwelvoeglijk taalgebruik of een dubieuze rol in een familiaire twist. Biechtstoelen zijn voor rooms-katholieken de plaats om vergiffenis voor hun zonden te vragen. In de KoepelKathedraal worden ze het komende half jaar gebruikt om naar podcasts te luisteren.

De Levensboom van Peter van Asselt en Tini Brugge.

Podcasts luisteren in een biechtstoel.

Arnold Aarts
a.aarts@mediahuis.nl

Haarlem ■ Nee, nee, haast Bart Putter zich te zeggen, niet allemaal. Eén biechtstoel blijft beschikbaar voor het doel waarvoor hij is bedacht: het reinigen van de ziel door vol berouw tegen een priester over wangedrag te vertellen. Dat gebeurt in de praktijk overigens nog maar zelden, zegt Putter, de plebaan ofwel pastoor van de kathedraal. „Veel minder dan vroeger."

De podcasts zijn onderdeel van een grote tentoonstelling in de kerk aan de Leidsevaart. Die komt niet zomaar uit de lucht vallen. Na het afronden van de restauratie die anderhalf decennium duurde, koos het bisdom in 2019 voor een andere koers. Niet langer het Godshuis als exclusief domein voor gelovigen, maar de deuren opengooien voor iedere geïnteresseerde. Weg met dat bedompte.

> De sacrale sfeer in de kerk blijft overeind

1 aprilgrap

Het leidde tot de spectaculaire Klim naar het Licht, waarbij bezoekers via een loopbrug op zestig meter hoogte van de ene naar de andere kerktoren konden wandelen. Omdat de aankondiging eind maart wereldkundig werd gemaakt, dachten journalisten op menig krantenredactie aan een 1 aprilgrap. Niets was minder waar. Het werd een waanzinnig succes. Ruim tachtigduizend enthousiastelingen zonder hoogtevrees - van wie de helft Haarlemmers - maakten gebruik van het aanbod.

Het sterkte de plebaan in zijn gedachte dat interesse in zijn basiliek op zijn minst sluimerend is. Waarom gingen ze die prachtige creatie van architect Joseph Cuypers niet vaker in de etalage zetten? Niet eens zozeer als 'catechetisch project', maar om meer lieden van het neogotische bouwwerk te laten genieten. „Ons gebouw openstellen voor de samenleving."

Nee, het is zeker niet bedoeld om de kerk op zondagochtend voller te krijgen. Als gelegenheidsbezoekers zo onder de indruk zijn van de kathedraal dat ze ook eens naar de heilige mis komen, is dat mooi meegenomen. Er is tenslotte ruimte zat: op de kerkbanken kunnen zeshonderd toehoorders terecht. Meestal wordt amper de helft van de capaciteit gebruikt, vaker is het maar een kwart.

Heilig netwerk

Bij Putter ontstond het idee om een grote tentoonstelling in de kathedraal te houden. Een combinatie van dat rijksmonumentale gebouw met culturele uitingen kon best eens goed werken. Als de kunst maar een goed niveau heeft. Daarom werd in november vorig jaar erfgoedprofessional Nanine van Smoorenburg voor tweeënhalve dag per week in dienst genomen door het bisdom. Ze deed onder meer ervaring op met exposities in het Bijbels Museum in Amsterdam en bij Museum De Zwarte Tulp in Lisse. Putter: „We hebben bewust iemand gezocht buiten ons heilige netwerk, want anders was het heel braaf geworden. Het mocht een out-of-the-box tentoonstelling worden."

De expositie heeft de titel Geloof in Geluk gekregen. Op 27 plaatsen door de hele kerk heen is iets te vinden dat linkt aan het thema. „Iedereen hoopt in zijn leven geluk te vinden", zegt Van Smoorenburg, die als programmamanager de tentoonstelling heeft samengesteld. „De zoektocht naar geluk is aan veel kunst te verbinden."

Het heeft een gevarieerd aanbod opgeleverd van zichtbare, maar ook van hoorbare kunst. Voor de hand liggende gasten als bisschop Jan Hendriks, televisiepriester Antoine Bodar en presentator Leo Fijen zijn present, maar ook verrassende als actrice en kookboekenschrijver Sanne Vogel.

Goud

Of wat te denken van waterpolocoach Robin van Galen. Van Smoorenburg: „Die vertelt een prachtig verhaal over de preek Ga voor Goud die hij in Driebergen had gehoord van dominee Timmerman. Heel toevallig twee dagen voor het vertrek naar de Olympische Spelen in Peking in 2008. Voor de finale kwam hij niet met de zoveelste tactische bespreking, maar besloot hij zijn speelsters over de preek te vertellen." In de eindstrijd schreef Oranje historie door de Verenigde Staten te verslaan.

In een andere biechtstoel is een podcast te beluisteren van Jos Wienen. De Haarlemse burgemeester - trouw kerkganger bij die andere Bavo, op de Grote Markt - vertelt een verhaal van zes minuten over de bezoeken die hij in zijn stad aan honderdjarigen brengt. Wie alle podcasts gaat beluisteren en aandachtig alle kunst bewondert, is zomaar twee uur zoet.

Lang niet alle kunstuitingen hebben iets met het geloof te maken. Anderen geven er een bizarre draai aan, zoals beeldend kunstenaar Martijn Duifhuizen. Zijn interpretatie van Het Laatste Avondmaal bestaat uit zeven meter aaneengesloten panelen zonder afbeelding. Het verschil tussen de dertien disgenoten zit louter in de kleur, zoals goud voor Jezus en zwart voor Judas. Smoorenburg: „Hij wil dat je er tegenover gaat zitten en je openstelt, dat het iets bij je oproept."

Dat doet het zeker bij de conventionele kunstliefhebber. Die zal zich op zijn achterhoofd krabben. Wat is er mis met dat figuratieve fresco van Leonardo da Vinci in Milaan? Het uitnodigen van Duifhuizen symboliseert dat ze bij de tentoonstelling van de geëffende paden durven te dwalen.

Sterren

Minstens zo opvallend als de creatie van Duifhuizen zijn de zilverkleurige sterren die Simone de Groot heeft opgehangen boven het schip van de KoepelKathedraal. Op uitbundige wijze heeft ze geprobeerd het licht te vangen dat door de glas-in-loodramen naar binnen piept en naar alle kanten weerkaatst. Wie het aantal sterren telt, is zijn aanvankelijke vrolijkheid meteen kwijt. Het zijn er 179. Het is het aantal joden dat op 25 augustus 1942 naast de kathedraal bijeen werd gebracht voor deportatie. Zo krijgt de titel 'Let there be light' nog meer betekenis.

Ondanks de zware boodschap kunnen de flonkerende sterren als te frivool worden gezien, bijna als vloeken in de kerk. Plebaan Putter meent van niet. „De sterren nemen niet de ruimte over, de sacrale sfeer blijft overeind." Hij vreesde aanvankelijk voor kritische geluiden van kerkgangers, maar die reageren stuk voor stuk positief. Volgens hem verstoort de tentoonstelling in geen geval de gewone gelovigen. Het scheelt uiteraard dat te confronterende kunst ontbreekt.

Tabernakel

Van Smoorenburg snapt door haar katholieke achtergrond wat wel en niet kon bij het samenstellen van de tentoonstelling. „Je gaat niet iets in de sacramentskapel zetten of voor het tabernakel. En gezichten moeten niet richting het middenschip gericht, want dan zitten ze de kerkgangers voortdurend aan te kijken."

Tijdens de expositie zijn bezoekers bij hoge uitzondering welkom op het balkon bij het Willibrordusorgel, een plek die normaal gesproken streng verboden is voor niet-bevoegden. Het is de bedoeling dat de bezoeker - met de koptelefoon op het hoofd - op de klanken van pianist en componist Matteo Mydenwyk een hemels gevoel ervaart.

Bart Putter heeft geen idee hoeveel gasten hij het komende half jaar kan verwachten in zijn kerk. Hij wil het project in ieder geval ruim de tijd geven zich te bewijzen. Zeker de komende vijf jaar wordt een expositie gehouden. Het thema voor volgend jaar is al bekend: duurzaamheid. „Ook daar vinden we als kerk iets van."

Programmamanager Nanine van Smoorenburg met plebaan Bart Putter.

FOTO'S UNITED PHOTOS/TOUSSAINT KLUITERS

Tentoonstelling

De tentoonstelling Geloof in Geluk is tot en met 3 april te zien. De entree voor de kathedraal bedraagt 8,50 euro. Verschillende deelnemers aan de expositie treden de komende maanden op in de kerk of houden ter plekke lezingen en workshops. De agenda is te vinden op de website van de KoepelKathedraal.